

Ф. П. Ткачик,

к. е. н., доцент, Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

ORCID ID: 0000-0002-4783-6919

DOI: 10.32702/2306-6806.2021.8.85

АРХІТЕКТОНІКА МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВУ САМОСТІЙНІСТЬ РЕГІОНІВ

Ф. Tkachyk,

PhD in Economics, Associate Professor, West Ukrainian National University, Ternopil

ARCHITECTONICS OF INTERBUDGETARY TRANSFERS AND THEIR IMPACT ON THE FINANCIAL INDEPENDENCE OF REGIONS

У статті акцентується увага на проблематиці ефективного делегування бюджетних ресурсів органам місцевого самоврядування через розподільчі фінансові заходи. Досліджено сутнісні детермінанти міжбюджетних трансфертів. Здійснено лапідарну характеристику основних видів міжбюджетних трансфертів в Україні. Обґрунтовано специфіку надання дотацій та субвенцій в розрізі основних категорій бюджетних видатків. Проведено моніторинг базових індикаторів дохідної частини місцевих бюджетів з ідентифікацією частки державних трансфертів. Це дало змогу виявити специфіку трансформації міжбюджетних трансфертів у 2020 році за рахунок фінансових асигнувань від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій. Встановлено посилення ролі податкових платежів у фінансовому розвитку територіальних громад, що є перспективним заходом їх бюджетно-податкової автономізації. Здійснено компаративний аналіз найбільших за фінансовим обсягом міжбюджетних трансфертів. Запропоновано тактичні та стратегічні заходи удосконалення міжбюджетних відносин в Україні на базі раціоналізації трансфертної політики та диверсифікації податкових повноважень органам місцевого самоврядування.

The article focuses on the issue of effective delegation of budgetary resources to local governments through distributive financial measures. It has been established that the most significant state measures in the field of education, health care, landscaping, social protection, etc. are financed from the local budget. Thus, a promising phenomenon today is the concentration of local governments to accumulate their own financial resources sufficient to support their activities.

The article investigates the theoretical and organizational determinants of intergovernmental transfers. A lapidary description of the main types of intergovernmental transfers in Ukraine has been made. The specifics of providing subsidies and subventions in terms of the main categories of budget expenditures are substantiated. The basic subsidy is considered to be the main tool for increasing the fiscal capacity of local budgets by introducing a mechanism for horizontal equalization of the tax capacity of territories.

The main indicators of the revenue side of local budgets were monitored with the identification of the share of state transfers. This made it possible to identify the specifics of the transformation of intergovernmental transfers in 2020 through financial allocations from the European Union, foreign governments and international organizations. The strengthening of the role of tax payments in the financial development of territorial communities has been established, which is a promising step of their budget and tax autonomy. A comparative analysis of the largest financial intergovernmental transfers is carried out.

Tactical and strategic measures to improve inter-budgetary relations in Ukraine on the basis of streamlining transfer policy and diversification of tax powers to local governments are proposed. Among them are the following: implementation of fiscal federalism, further improvement of budget decentralization mechanisms, improving

the administration of local taxes and fees, increasing the accountability of central and local governments, involving the population in active regional development policy, digitalization of the fiscal system at the state and municipality levels, etc.

Ключові слова: місцеві фінанси, міжбюджетні трансферти, фіскальний федералізм, бюджетна децентралізація, податкоспроможність регіону, фінансова самостійність.

Key words: local finances, interbudgetary transfers, fiscal federalism, budget decentralization, tax capacity of the region, financial independence.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Новітні пріоритети побудови ефективної бюджетно-податкової системи в контексті стимулюючого впливу на розвиток адміністративно-територіальних утворень, суб'єктів бізнесу і підприємництва потребують адекватного державного регулювання в частині акумуляції та перерозподілу фінансових ресурсів. Наразі українському прагматизму притаманним є явища дефіциту фінансових потоків як окремих об'єднаних територіальних громад, регіонів, так і держави загалом. Така дилема посилюється в умовах глобальної протидії пандемії COVID-19 (різним штамам коронавірусної хвороби), поряд з цим, міжбюджетні відносини потерпають від корупційних факторів, ефективний розвиток громад потребує інформатизації та інновацізації в частині нарощування власного фінансового потенціалу. Децентралізація та усі супутні процеси в Україні націлюють на ефективний економічний розвиток новоутворених (укрупнених) районів і громад у перспективі, однак, на часі гострою постає проблема забезпечення балансу між повноваженнями органів державної влади та органів місцевого самоврядування й видатками відповідних бюджетів. У контексті окресленого значну роль відіграють питання надання міжбюджетних трансфертів, що трансформуються певною парадоксальністю: з однієї сторони, важливою є фінансова підтримка потребуючих регіонів з боку держави, з іншої — пріоритетним завданням виступає бюджетно-податкова автономізація територіальних утворень в Україні.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретико-концептуальні підходи та методичні аспекти щодо формування системи міжбюджетних відносин і розподілу трансфертів, питання бюджетного регулювання, проблематику нарощування фінансового потенціалу органів місцевого самоврядування досліджували такі вітчизняні фахівці та науковці: Ю. Генкул [7], В. Глухова [4], В. Кравців [10], Ю. Кравченко [4], І. Любчак [1], А. Маршук [1], В. Опарін [8], В. Письменний [5], Я. Сарнецька [8], І. Сидор [3], О. Сидоренко [2], І. Сторонянська [10], О. Шелест [2] та багато інших.

Однак, прагматика побудови ефективних міжбюджетних відносин в Україні в умовах децентралізації влади та активізації діяльності органів місцевого самоврядування потребує постійного моніторингу. Важливою складовою дослідження виступає пошук оптимальних шляхів політики надання трансфертів у вертикальній та горизонтальній розподільчій площині. Сучасна архітектура міжбюджетних трансфертів у контексті надання дотацій та субвенцій потребує імплементації обґрунтованих підходів з урахуванням зарубіжного досвіду. Нині існує тактична та стратегічна потреба в посиленні фінансової автономії діяльності органів місцевого самоврядування та нарощуванні економічного потенціалу об'єднаних територіальних громад. Впродовж тривалого часу в Україні залишаються малодослідженими питання гармонізації взаємовідносин державного бюджету з місцевими бюджетами, що є особливо актуальним в умовах фінансової нестабільності та масштабних делегувань центральною владою повноважень органам місцевого самоврядування.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження архітектури міжбюджетних трансфертів у контексті їх регулюючого (стимулюючого) впливу на фінансову самостійність адміністративно-територіальних утворень.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Адаптація фіскального простору держави до сучасних умов соціально-економічного розвитку має враховувати принципи і методи провідних країн світу та базуватися на новаторстві бюджетно-податкової політики. Ключовою компонентою бюджетного механізму є міжбюджетні відносини, що представляють собою систему зв'язків між органами державної влади та органами місцевого самоврядування в напрямі забезпечення відповідних бюджетів фінансовими ресурсами, які вони потребують для дієвого виконання покладених на них обов'язків і функцій. Важливо акцентувати, що від якості організації системи міжбюджетних відносин безпосередньо залежить ступінь фінансової автономії органів місцевого самоврядування, а також їх спроможність забезпечувати мешканців відповідними благами.

Місцеві бюджети відіграють важливу роль у кожній країні, тому що вони є фінансовим підґрунтям місцевого самоврядування та одним із важелів перерозподілу валового внутрішнього продукту. Саме за допомогою використання міжбюджетних трансфертів на місцевому рівні врегульовуються питання компенсації бюджетам нижчого рівня витрат на здійснення делегованих повноважень, вартість яких перевищує бюджетні можливості органів місцевого самоврядування, а також вирішуються проблеми, спричинені нерівномірністю у мобілізації доходів бюджету, та соціальні проблеми, пов'язані зі специфічними рисами розвитку регіонів і їх фінансово-економічною спроможністю [1, с. 1100].

Однак у випадку відсутності в достатньому обсязі власних доходів видатки місцевих бюджетів перебиваються за рахунок надання трансфертів із державного бюджету. У сучасних умовах трансферти посідають важливе місце у міжбюджетних відносинах, вони є основним методом бюджетного регулювання і відіграють важливу роль у формуванні доходів місцевих бюджетів [2, с. 661]. Трансферт можна тлумачити як комплекс фінансових ресурсів, що делегуються з державного бюджету до місцевих бюджетів та (або) навпаки, з метою відповідного вирівнювання доходів та видатків.

Міжбюджетні трансферти розглядаються як важливий інструмент бюджетного регулювання, що безпосередньо впливає на забезпеченість громадян суспільними послугами та виконання важливих економічних і соціальних програм [3, с. 365]. Міжбюджетними трансфертами називають бюджетні кошти, які безоплатно та безповоротно передаються з одного бюджету до іншого. На практиці це здійснюється для недопущення виникнення або уникнення постфактум горизонтальних і вертикальних дисбалансів, тобто невідповідності між обсягами бюджетних коштів того чи іншого рівня влади та повноваженнями, які на нього покладаються в процесі розподілу компетенцій і відповідальності [4, с. 82].

Таблиця 1. Лапідарна характеристика основних видів міжбюджетних трансфертів в Україні

№	Вид трансферту	Лапідарна характеристика
1	Дотація	Дотація – це кошти, що передаються з одного бюджету іншому, у твердій сумі й безповоротно для остаточного збалансування бюджету. Бюджетним кодексом України передбачено певні види дотацій: • базова дотація; • реверсна дотація; • додаткова дотація
2	Субвенції на здійснення державних програм соціального захисту	Надання пільг та житлових субсидій населенню: на придбання твердого та рідкого пального побутового палива і скрапленого газу; на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати, вивезення побутового сміття тощо. До цієї категорії також відноситься надання пільг з послуг зв'язку
3	Додаткова дотація на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів внаслідок надання пільг, встановлених державою	Надання державою податкових пільг, які зменшують доходи місцевих бюджетів, має супроводжуватися наданням додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на компенсацію відповідних втрат доходів місцевих бюджетів
4	Субвенція на виконання інвестиційних проектів	Грунтується на таких основних принципах: 1) об'єктивності та відкритості; 2) єдності; 3) збалансованого розвитку; 4) цільового використання коштів
5	Освітня субвенція	Спрямовується на оплату поточних видатків закріплених типів навчальних закладів і розподіляється між відповідними бюджетами на основі формули, яка komponується за рахунок таких параметрів: 1) кількість учнів загальноосвітніх навчальних закладів у міській та сільській місцевості, гірських пунктах; 2) наповнюваність класів; 3) коригуючі коефіцієнти
6	Субвенція на підготовку робітничих кадрів	Спрямовується на оплату поточних видатків професійно-технічних та інших навчальних закладів державної та комунальної власності, які надають послуги з підготовки кваліфікованих робітників на умовах державного замовлення
7	Медична субвенція	Може спрямовуватися на реалізацію заходів з оптимізації мережі закладів охорони здоров'я. Медична субвенція розподіляється між відповідними ланками бюджетів на основі закріпленої формули, яка базується на таких параметрах: 1) кількість населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці; 2) коригуючі коефіцієнти, що враховують відмінності у вартості надання медичної допомоги; 3) особливості надання медичної допомоги у гірських населених пунктах
8	Субвенція на забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру	Розподіляється між відповідними бюджетами на основі формули та з урахуванням наступних показників: 1) кількість хворих; 2) кількість населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці
9	Субвенція на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження	Субвенція спрямовується бюджетам адміністративно-територіальних одиниць, на територію яких поширюється зона спостереження атомних електростанцій державного підприємства «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом»
10	Субвенція на проекти ліквідації підприємств вугільної і торфодобувної промисловості та утримання водовідливних комплексів у безпечному режимі на умовах співфінансування (50 відсотків), інші додаткові дотації та субвенції	

Джерело: складено на основі [6; 7].

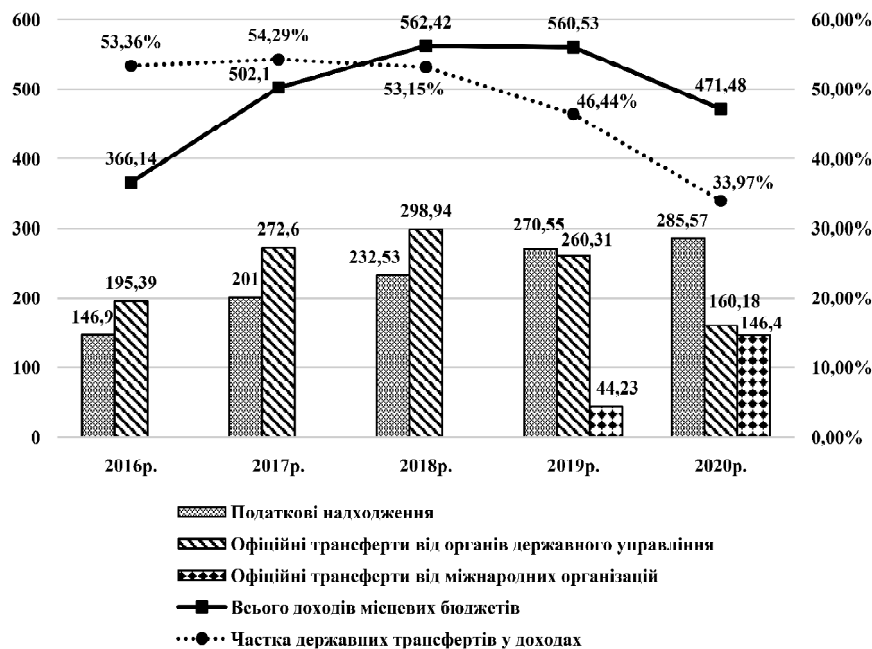
Міжбюджетні трансферти відіграють принципово важливу роль у системі місцевих фінансів: використовуються для того, аби доходи відповідали видатковим повноваженням різних рівнів влади. Основна проблема, яка сьогодні характерна для цього інструмента фінансового вирівнювання — корупційна складова витрачання (причому мова йде про зловживання чиновників при визначенні тих чи інших цілей, брак прозорості та незадовільна підзвітність громадськості) [5, с. 26].

Міжбюджетні трансферти поділяються на чотири види: дотації (базова і реверсна); субвенції; кошти, що передаються до Державного бюджету України та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів; додаткові дотації. Основу міжбюджетних трансфертів формують

базова та реверсна дотації, які призначені для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій і функціонують між державним та місцевими бюджетами й навпаки. Базова дотація надається з державного бюджету місцевим бюджетам, причому ресурсним підґрунтям для її перерахування є загальнодержавні податки і збори, що надходять до загального фонду державного бюджету [6].

Комплексно архітектоніку трансфертів, що надаються з Державного бюджету України місцевим бюджетам можна систематизувати в таблиці 1.

Базова дотація вважається основним інструментом підвищення фіскальної спроможності місцевих бюджетів шляхом запровадження механізму горизонталь-

Рис. 1. Компонування доходів місцевих бюджетів за рахунок трансфертів та податкових платежів, млрд грн

Джерело: складено на основі [9].

ного вирівнювання податкостроможності територій за індексом податкостроможності. Цей індекс розраховується в межах таких місцевих бюджетів, як обласні, бюджети міст обласного значення, бюджети об'єднаних територіальних громад, районні бюджети. Такий підхід до надання базових дотацій дає змогу враховувати особливості, притаманні конкретним адміністративно-територіальним утворенням. Реверсна дотація пов'язана з передачею коштів з місцевого бюджету до державного бюджету для горизонтального вирівнювання податкостроможності територій [7, с. 211].

Деякі науковці [8, с. 67] звертають увагу на недолік системи міжбюджетних трансфертів, що ґрунтується на єдиних соціальних стандартах, властивий всім країнам, незалежно від рівня їх економічного розвитку. Це зумовлено тим, що подібна система підриває стимули до ефективного господарювання: в разі браку ресурсів за встановленими нормативами буде надано дотацію, а їх "надлишок" відносно цих нормативів буде вилучено. В результаті чого, адміністративні утворення й населені пункти з обмеженими ресурсами не переймаються та не опікуються потребами нарощення потенціалу — скільки не вистачає коштів, стільки й делегують. Парадокс проявляється в апатичності власного розвитку, оскільки громади (райони), які мають кращий потенціал, теж не напружуються щодо його раціонального використання, адже "зайве" заберуть.

Субвенції є міжбюджетними трансфертами для використання на певну мету в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про надання. Здебільшого, вони надаються для здійснення державних програм соціального захисту (наприклад, пільги та житлові субсидії населенню на придбання пічного побутового палива і скрапленого газу, оплату електроенергії, природного газу та комунальних послуг, пільги з послуг зв'язку та інші пільги). Значно менші суми йдуть на будівництво, реконструкцію, ремонт й утримання вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах, утримання об'єктів спільного користування та виконання інвестиційних програм з місцевих бюджетів [5, с. 28].

Відповідно до звітної-статистичних даних, вагому роль у формуванні доходів місцевих бюджетів впродовж 2015—2018 років відігравали офіційні трансферти (53—9%). Однак податкова компонента місцевих бюджетів посилювалась у 2019—2020 роках, зокрема їх частка у 2020 році

становила понад 60% від загальної суми місцевих доходів, тоді як частка офіційних трансфертів знизилась на 12,47% у порівнянні з попереднім періодом і становила майже 34% (див. рис. 1).

Однак, за умов врахування такого різновиду фінансового інструменту як офіційні трансферти від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ не зовсім доцільно говорити про домінування податкових надходжень над трансфертами у архітектоніці доходів місцевих бюджетів.

Аналіз практичної компоненти міжбюджетних відносин в Україні дав змогу ідентифікувати найбільші за фінансовим обсягом трансферти. Зокрема, у 2020 році було делеговано з державного бюджету освітню субвенцію в розмірі 81,2 млрд грн, що еквівалентно 50% загальної суми перерахованих трансфертів у звітному році (160,9 млрд грн). Також значним було фінансування ремонту доріг за рахунок субвенції (22,2 млрд грн) та перерахування медичної субвенції (14,6 млрд грн), що можна помітити з динаміки на рисунку 2.

Динамізм міжбюджетних трансфертів у 2019 році характеризувався інакшим чином, зокрема на освітню субвенцію було виділено 70,4 млрд грн або 27% від загального обсягу, на медичну субвенцію — 56,1 млрд грн (21,5%), на субвенцію на допомогу сім'ям з дітьми 54,9 млрд грн (21%), інші найбільш сумарно-виражені трансферти відображено на рисунку 3.

Таким чином, компаративний аналіз засвідчив, що у 2020 році сума міжбюджетних трансфертів була меншою на 61,6% у порівнянні з попереднім роком. Крім того у 2020 році міжбюджетні трансферти були трансформовані фінансовою допомогою на протидію наслідкам пандемії коронавірусної хвороби (субвенція на кисень лікарям, на медобладнання, на здійснення доплат медичним працівникам тощо), збільшився обсяг фінансування ремонту доріг у 1,5 раза та освітньої субвенції в 1,15 раза. Однак спостерігалось суттєве зменшення медичної субвенції — в 2,6 раза. Також зазначимо, що в аналізованих періодах було здійснено міжбюджетні трансферти у вигляді субвенцій на житло учасникам бойових дій (у т.ч. АТО/ООС) та учасникам Революції Гідності.

Проте, повертаючись до дослідження питомих ваг міжбюджетних трансфертів, зазначимо, що вона вик-

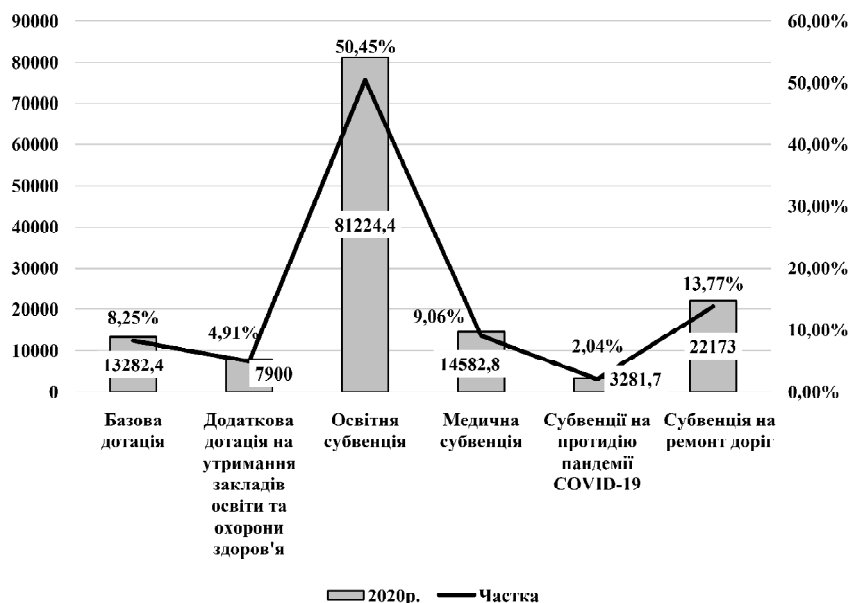

Рис. 2. Моніторинг найбільших за фінансовим обсягом міжбюджетних трансфертів у 2020 році, млрд грн

Джерело: складено на основі [9; 10].

ликає неоднозначні думки у загальному обсязі доходів бюджетів різних рівнів. У федеративних країнах, наприклад, в Австрії їх розподіл між центральним, регіональними і місцевими бюджетами становить 0,45%, 81,05% та 64,99%, у Бельгії — 0,13%, 62,73% і 47,26%, в Німеччині — 0,66%, 14,62% і 37,48%, у Швейцарії — 0,64%, 24,24% і 10,97%. В унітарних країнах найбільша питома вага міжбюджетних трансфертах в доходах місцевих бюджетів характерна для Данії (58,46%), Естонії (81,54%), Люксембургу (52,76%) та Нідерландів (71,42%), менше 50% — в Ізраїлі, Італії, Латвії, Норвегії, Польщі, Португалії, Угорщині, Чеській Республіці, Франції, Швеції [10, с. 462].

Необхідно зазначити, що в Державному бюджеті України затверджується обсяг міжбюджетних трансфертів окремо для кожного з відповідних місцевих бюджетів, якщо є підстави для надання й отримання відповідних міжбюджетних трансфертів. Але сучасна ситуація у сфері фінансового забезпечення регіонального розвитку доводить, що, незважаючи на дієві кроки, які здійснюються впродовж реформування бюджетної сфери, фінансове становище органів місцевого самоврядування значною мірою залишається декларативним. Й од-

нією з вагомих проблем фінансового забезпечення регіонів є саме залежність місцевих бюджетів від загальнодержавних трансфертів [7, с. 212]. Вирішити таку проблему можливо завдяки імплементації збалансованого, обґрунтованого та ефективного механізму фіскального федералізму. В північно-американській моделі йому притаманні такі особливості: поєднання інтересів різних рівнів влади на всіх рівнях бюджетної системи при розмежуванні доходів і видатків; поєднання фіскальних інтересів держави з інтересами її суб'єктів; розподіл і перерозподіл бюджетних ресурсів між державним бюджетом і місцевими тощо. Важливою умовою тут є також фіскальна децентралізація, коли кожна місцева влада має всі права та зобов'язана приймати рішення стосовно наповнення своїх бюджетів і фінансування видатків.

На нашу думку, прагматизм існування міжбюджетних відносин в контексті надання трансфертів в Україні характеризується динамізмом та перебуває в атмосфері раціоналізації. Опираючись на зарубіжний досвід та враховуючи національні особливості, зазначимо, що той тренд поступової мінімізації міжбюджетних трансфертів у тандемі з диверсифікацією податкових повно-

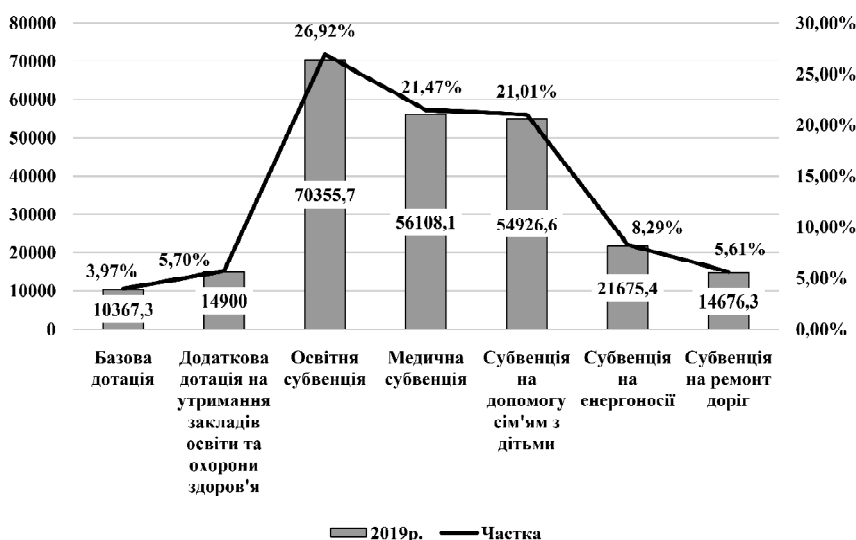

Рис. 3. Моніторинг найбільших за фінансовим обсягом міжбюджетних трансфертів у 2019 році, млрд грн

Джерело: складено на основі [9; 10].

важень органів місцевого самоврядування можна вважати адекватним для ефективного соціально-економічного розвитку України.

ВИСНОВКИ

Перспективним напрямом розвитку фінансових відносин в Україні є фіскальний федералізм, суть якого зводиться до контрольованої автономізації органів місцевого самоврядування в частині бюджетно-податкових повноважень. Такий підхід надасть змогу удосконалити бюджетні відносини всіх рівнів державного управління та місцевого самоврядування, зокрема продукуватиме фінансові, інвестиційні, інноваційні, соціальні ефекти. Фіскальний федералізм перспективно вплине на посилення фінансового потенціалу регіонів, стимулюватиме об'єднані територіальні громади до формування сприятливого інвестиційного та інноваційного клімату, надаватиме змогу повноцінніше розпоряджатися власними бюджетними ресурсами (в т.ч. за рахунок мінімізації реверсної дотації), а також покращить інфраструктурний розвиток територіальних утворень та підвищить соціальні стандарти.

Бюджетна децентралізація дала змогу побудувати нову стимулюючу модель фінансового вирівнювання податкоспроможності територій та запровадила нові підходи у взаємовідносинах державного бюджету з місцевими бюджетами. Система балансування доходів і видатків місцевих бюджетів за принципом горизонтального вирівнювання показала прогресивні результати, і місцеві органи влади стали більш зацікавлені в нарощуванні власної доходної бази, залученні додаткових надходжень і розширенні наявної бази оподаткування.

Однак поряд з стратегічними напрямками варто активно розбудовувати й тактичні, які позитивно вплинуть на архітектуру міжбюджетних трансфертів в Україні, а саме:

- вдосконалення порядку міжбюджетних відносин на рівні села, селища, міста районного підпорядкування та адміністративного району. Головну увагу при цьому необхідно зосередити не тільки на проблемах удосконалення процедур розрахунку обсягів трансфертних платежів, але й на покращенні та стабілізації правового врегулювання основних аспектів взаємовідносин між учасниками процесу перерахування міжбюджетних трансфертів на місцевому рівні;

- підвищення ефективності адміністрування місцевих податків і зборів шляхом удосконалення механізму їх справляння та формування єдиної бази даних (наприклад, для податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки);

- оптимізація процедур обчислення індексу податкоспроможності розвитку адміністративно-територіальних утворень, що базується на горизонтальному фінансовому вирівнюванню через механізм удосконалення розрахунку податку на доходи фізичних осіб (трансформувати нормативи зарахування ПДФО до місцевих бюджетів за рахунок підвищення відсотку перерахування зазначеного податку до відповідного бюджету);

- підвищення підзвітності центрального та місцевих урядів із метою недопущення корупції та залучення населення до активної участі в політиці розвитку регіонів;

- діджиталізація бюджетно-податкової системи на державному та муніципальному рівнях;

- підвищення рівня фінансово-економічної грамотності населення та податкової культури платників податків тощо.

Література:

1. Маршук Л.М., Любчак І.С. Роль міжбюджетних трансфертів у формуванні доходів місцевих бюджетів України. Економіка та суспільство. 2018. Вип. 19. С. 1099—1104.

2. Шелест О.Л., Сидоренко О.О. Сучасні аспекти міжбюджетних відносин в умовах децентралізаційних перетворень. Економіка та суспільство. 2017. Вип. 12. С. 660—664.

3. Сидор І.П. Міжбюджетні трансферти в системі доходів місцевих бюджетів: сучасний стан та напрями вдосконалення. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 32. С. 363—369.

4. Глухова В.І., Кравченко Ю.М. Міжбюджетні трансферти як форма бюджетного регулювання. Економіка і регіон. 2014. № 4. С. 80—84.

5. Письменний В.В. Міжбюджетні трансферти як інструмент фінансового вирівнювання територій. Економіка та держава. 2017. № 6. С. 24—30.

6. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010. № 2456-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/print1321257-822961676>

7. Генкул Ю.В. Міжбюджетні трансферти: їх види і значення для місцевих бюджетів. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 9. С. 210—213.

8. Опарін В.М., Сарнецька Я.А. Імперативи бюджетного регулювання в Україні в умовах фіскальної децентралізації. Фінанси України. 2020. № 1. С. 58—72.

9. Звіти про виконання Державного бюджету України за 2015—2020 рр. Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>

10. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / За ред. Кравців В.С., Сторонянської І.З. Львів: ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України", 2020. 531 с.

References:

1. Marshuk, L.M. and Liubchak, I.S. (2018), "The role of intergovernmental transfers in the formation of revenues of local budgets of Ukraine", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 19, pp. 1099—1104.

2. Shelest, O.L. and Sydorenko, O.O. (2017), "Modern aspects of intergovernmental relations in the conditions of decentralization transformations", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 12, pp. 660—664.

3. Sydor, I.P. (2019), "Intergovernmental transfers in the system of local budget revenues: current status and areas for improvement", *Infrastruktura rynku*, vol. 32, pp. 363—369.

4. Ghlukhova, V.I. and Kravchenko, Ju.M. (2014), "Intergovernmental transfers as a form of budgetary regulation", *Ekonomika i region*, vol. 4, pp. 80—84.

5. Pysmennyi, V.V. (2017), "Intergovernmental transfers as a tool for financial equalization of territories", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 6, pp. 24—30.

6. Verkhovna Rada of Ukraine (2010) "Budget Code of Ukraine", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/print1321257-822961676> (Accessed 20.07.2021).

7. Henkul, Yu.V. (2020), "Intergovernmental transfers: their types and significance for local budgets", *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*, vol. 9, pp. 210—213.

8. Oparin, V.M. and Sarnetska, Ya.A. (2020), "Imperatives of budget regulation in Ukraine in the conditions of fiscal decentralization", *Finansy Ukrainy*, vol. 1, pp. 58—72.

9. State Treasury Service of Ukraine (2021), "Reports on the implementation of the State Budget of Ukraine for 2015—2020", available at: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (Accessed 20.07.2021).

10. Kravtsiva, V.S. and Storonianska, I.Z. (2020), *Terytorialni hromady v umovakh detsentralizatsii: ryzyky ta mekhanizmy rozvytku* [Territorial communities in terms of decentralization: risks and mechanisms of development], DU Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M.I. Dolishnoho NAN Ukrainy, Lviv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 21.07.2021 р.